

Ote Lapin ilmastokuvauksesta

Keski-Lappi

Keski-Lappi koostuu kuudesta eri kunnasta. Suurimman osan alueesta käsittävät laajat Kittilän ja Sodankylän kunnat; lännessä Tornionjokilaaksossa sijaitsevat Kolari ja Muonio sekä idässä Pelkosenniemi ja Savukoski. Ilmastollisesti alue kuuluu pohjoisboreaaliseen luonnonvyöhykkeeseen ja suurelta osin kasvien menestymisvyöhykkeeseen VII. Kuitenkin vyöhykkeeseen VIII lasketaan kuuluvaksi muutamat korkeammat tunturiseudut Savukosken ja Sodankylän rajamailla (Korvatunturilta Vuoltistuntureille) ja eteläinen Saariselkä sekä Pomokairan tunturit Sodankylän pohjoisreunalla.

Keski-Lappia hallitsevat laajat aapasuot, joita on jopa n. 60 % sen pinta-alasta sekä suurten jokien laaksot. Lännessä on Tornionjoki Muonionjoki ja Ounasjoki sekä idempänä Kemijoen sivujoet Kitinen, Luiro ja Kemihaara. Luonnonjärviä on vähän, mutta alueen pohjoisosissa ovat suuret Lokan ja Porttipahdan tekojärvet. Niin laajoilla vetisillä soilla kuin tekojärvillä on oma vaikutuksensa alueen ilmastoon, sillä ne tasaavat kasvukauden lämpöoloja. Koko alueella on myös tuntureita, lännessä korkeimpana Ylläs ja Pallas, koillisessa Sokosti Saariselän eteläosissa. Alue on maamme mantereisinta, sillä se sijaitsee kaukana niin Pohjanlahdesta kuin Jäämerestäkin.

Vuoden keskilämpötila on jo koko alueella hieman pakkasen puolella vaihdellen eteläisimpien osien vajaan -1 asteen ja Kittilän ja Sodankylän pohjoisreunan lähes -2 asteen välillä. Tammikuu on täällä selkeän mannerilmaston piirissä yleensä kylmin kuukausi. Silloin keskilämpötila on alueen eteläosissa -13...-14 °C ja pohjoisosissa -14...-15 °C. Koko maamme kylmintä aluetta ovat Muonion ja Kittilän pohjoiset jokilaaksot. Heinäkuun keskilämpötila on enimmäkseen 13...14 °C siten, että lämpimintä on eteläosien jokilaaksoissa ja viileintä pohjoisosien korkeilla tuntureilla.

Kartta 2: Keski-Lapin korkeussuhteet, vesistöt

Keski-Lappi

Vuotuinen sademäärä on suurimmassa osassa aluetta 450–550 mm, Saariselän eteläreunalla n.600 mm. Karkeasti ottaen sademäärät kasvavat luoteesta kaakkoon siirryttäessä. Kuivinta on Ounasjoen ja Kitisen laaksoissa. Ympäristöään suurempia sademääriä esiintyy etenkin eteläisellä Saariselällä ja Ylläs-Pallaksen tunturijonolla. Orografiaalla on huomattava vaikutuksensa alueen sademääriin riippuen vallitsevasta tuulen suunnasta. Kuivin kuukausi on melko usein kevättalven huhtikuu, joskin helmi- ja maaliskuu ovat jokseenkin yhtä vähäsateisia; sademäärät ovat keskimäärin 25–30 mm. Heinä- ja elokuussa sadetta saadaan kumpanakin 60–70 mm. On huomattava, että vuotuisesta sateesta lähes puolet eli 250–300 mm saadaan lumena.

Lämpötilatilastoja

Keski-Lapin lämpötilaennätyksiä (°C) taulukko 5

		ajankohta	paikkakunta	
Alin lämpötila talvella	-51,5	28.1.1999	Kittilän Pokka	2m:n korkeudessa
Alin lämpötila kesällä	-10,1	25.8.1980	Kittilän Pokka	
Korkein lämpötila kesällä	31,7	7.7.1914	Sodankylän Tähtelä	
Korkein lämpötila talvella	6,7	11.1.1971	Muonio	
Ankarin halla	-10,5	29.8.1986	Lokka	maanpinnassa

Kuukausikeskilämpötilan vaihteluväli Keski-Lapissa on n. 28,5 °C ja ääriämpötilojen vaihtelu peräti n. 80 °C. Ilmasto on siis tyypillisen mantereista. Kesän hellepäiviä havaittiin vuosina 1971–2000 keskimäärin Sodankylässä ja Savukoskella 6 kpl, mutta Muoniossa enää 3 ja Kittilässä (Pulju) 2 kpl. Halla ei ole poissuljettu ilmiö keskikesälläkään. Hallapäiviä havaittiin kautena 1971–2000 keskimäärin kesäkuussa 3-6, heinäkuussa 0-3 ja elokuussa 3-8 kpl. Koko kesän hallapäivien lukumäärä vaihteli Sodankylän Tähtelän 6 ja Kittilän Pokan 17 välillä.

Sade- ja lumioloista

Keski-Lapin sade-ennätyksiä taulukko 6

	mm	ajankohta	paikkakunta	
Sateisin vuosi	953	1998	Kolari, Venejärvi	
Vähäsateisin vuosi	273	2001	Sodankylän Vuotso	
Sateisin kuukausi	256	Heinäkuu 2002	Kolari, Venejärvi	
Kuivin kuukausi	0,3	Toukokuu 1990	Kolarin Kelloniemi	
Suurin vuorokausisade	85,3	6.8.1986	Kittilän Alakylä	

Keski-Lappi on valtaosaltaan melko yhtenäistä aluetta lumisuuden suhteen (Metsä - Lappi). Selvemmän poikkeuksen muodostavat Saariselän ja Pallas - Yllästunturien alueet, jotka kuuluvat niin sanottuun Koivu - Lapin lumivyöhykkeeseen. Suurissa jokilaaksoissa lunta kertyy talven mittaan korkeampia seutuja vähemmän.

Lumen liittyviä ennätyksiä Keski - Lapissa taulukko 7

	cm	ajankohta	paikkakunta	
Paksuin lumipeite	155	16.4.1997	Kittilän Pokka	kinostumista ei huomioida
Varhaisin ensilumi	12	31.8.1986	Kittilän Pulju	
Myöhäisin pysyvän lumen tulo		15.12.1938	Sodankylä, Tähtelä	

Pysyvä lumipeite talveksi saatiin kautena 1971–2000 miltei koko alueella viikon sisällä pitempään sulana pysyviä tekojärvien rantamaita lukuun ottamatta, kuvat 28-29. Leutoinakin alkutalvina pysyvä lumipeite saadaan yleensä viimeistään marraskuun alussa. Lumipeite kasvaa pitkän talven aikana aina huhtikuun alkupäiviin saakka, jolloin lumensyvyys on suuressa osassa aluetta 70–80 cm, Pallas – Ylläs-tuntureilla ja Saariselällä kuitenkin yli 80 cm, kuva 30. Lumien pääasiallinen sulaminen tapahtuu vasta toukokuussa. Tunturien pohjoisrinteillä ja kuruissa lumet viipyvät useimpina vuosina kesäkuun lopulle, viileinä kesinä aina heinäkuun puolelle saakka. Lumipeitteen kesto aika on 190–220, tuntureilla jopa n. 230 päivää. Muutamina talvina lumi saattaa peittää maan jopa n. 8 kuukautta eli loka-toukokuun välisen ajan. Suurimmat edustavat lumensyvyudet ovat olleet kevättalvella 1,5 metrin luokkaa.

VUODENAJAT JA KASVUKAUSI

Keski-Lapin mannerilmastolle on tyypillistä hyvin selkeät vuodenaajat, joista talvi on hallitseva. Talvea kestää 180–200 päivää eli jopa yli 6,5 kuukautta. Kesän pituus jää 65–80 vuorokauden mittaiseksi, kuvat 33-34.

Kasvukauden sademäärän ja tehoisan lämpötilan summan ennätyksiä Keski-Lapissa taulukko 8

Suurin °Cvrk summa	1025	2005	Sodankylä Tähtelä	
Pienin °Cvrk summa	474	1987	Kittilän Pokka	
Suurin kasvukauden sademäärä	489mm	1992	Sodankylä Tähtelä	
Pienin kasvukauden sademäärä	115mm	1973	Sodankylän Tähtelä	

Tehoisan lämpötilan summa on Tornionjokilaakson eteläosissa eli Kolarin seudulla 750–800 °Cvrk pienentyen pohjoiseen siten, että se on Saariselältä Kittilän Pokan tienoille n. 650 °Cvrk. Edullisina kasvukausina lämpösumma voi kohota n. 1000 °Cvrk:een. Keskimäärin kasvukauden sademäärä (1971–2000) on Keski-Lapissa 210–260 mm, kuva 32. Kuivuus ei ole

täällä niin paha ongelma kuin etelämpänä. Myöhään sulava lumi, vetiset suot ja pienempi haihdunta takaavat useimpina kasvukausina riittävästi kosteutta.

Lähde: Suomen maakuntien ilmasto
Ilmatieteen laitoksen raportteja 2009:8
Juha Kersalo Pentti Pirinen
lyhennetty kpl 4.20 - 4.22

Aineisto, joka käsittää nykyilmaston kuvauksen sekä ilmastoennusteen, koottiin Lapin Ilmastostrategian taustamateriaaliksi alla mainituiden yhteistyötahojen rahoituksella. Aineisto löytyy kokonaisuudessaan Lapin Liiton verkkosivulta http://www.lappi.fi/lapinliitto/fi/lapin_kehittaminen/strategiat/lapin_ilmastostrategia

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

